

się do produkcji preparatu „Biostymina”, stosowanego do dziś.

Jan Muszyński pracował nad zjawiskiem poliploidii. Prowadził też badania nad roślinami o działaniu narkotycznym, m.in. opublikował dane, dotyczące działania i dawkowania haszyszu i meskaliny.

Dużo czasu poświęcił badaniom nad sztucznym zakażeniem żyta sporyszem *Claviceps purpurea*. Zarodniki sporyszu stanowią ważny surowiec dla przemysłu farmaceutycznego.

W dorobku naukowym Jana Muszyńskiego znajdują się monografie z dziedziny farmakognozji i ziołolecznictwa, m.in. „Ziołowa apteczka domowa”, „Roślinne leki ludowe” oraz „Uprawa i zbiór roślin leczniczych”. Był on również autorem podręczników akademickich, z których i dziś korzystają studenci w Polsce. Najważniejsze to: „Atlas Farmakognostyczny”, „Podręcznik do mikroskopowego rozpoznawania surowców lekarskich” oraz skrypt pt. „Farmakognozja”.

Profesor był szanowany i lubiany przez studentów. Dowodem na to jest jego pomnik, postawiony na terenie gmachu Wydziału Farmaceutycznego Akademii Medycznej w Łodzi, a ufundowany przez jego wychowanków. Imieniem Jana Kazimierza Muszyńskiego nazwano także ulicę, prowadzącą do Wydziału Farmaceutycznego tej uczelni oraz wiele aptek w kraju.

O niezwykłym intelekcie profesora świadczą jego liczne zainteresowania – był nie tylko wybitnym farmakognostą, ale również społecznikiem. W czasie studiów w Dorpacie należał do Akademickiego Koła Farmaceutów o charakterze społeczno-patriotycznym „Lechicja”. Pisał również wiersze. Posługiwał się biegle językami: rosyjskim, niemieckim, francuskim, angielskim, włoskim i esperanto.

W dziejach polskiej farmacji Jan Muszyński zapisał się jako człowiek, który całe swoje życie poświęcił nauce i ojczyźnie.

Zmarł 28 kwietnia 1957 roku w Łodzi.

Aleksandra Amelian

Studentka V roku Wydziału Farmaceutycznego UMB.

Życie poświęcone architekturze

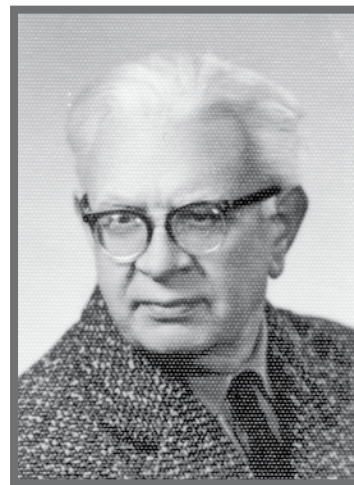
Architekt Stanisław Bukowski to postać wielce zasłużona dla powojennej odbudowy zabytków i kształtowania obrazu architektonicznego Białegostoku i okolic. 105. rocznica urodzin i 30. rocznica śmierci tego twórcy są doskonałymi okazjami do przypomnienia jego sylwetki.

Asystent prof. Gutta

Urodził się 21 stycznia 1904 r. w Rypinie (woj. kujawsko-pomorskie), jako drugi spośród czwórki dzieci Antoniego, urzędnika i Leokadii z Mielczarskich. Początkowo rodzina Bukowskich zamieszkiwała w Lipnie, następnie przeprowadziła się do miejscowości Bukowiec pod Warszawą (ob. dzielnica Legionowa). Po ukończeniu dwóch klas gimnazjum im. S. Żuchowskiego, Stanisław kontynuował naukę w gimnazjum im. T. Rejtana w Warszawie, w którym, w roku 1922, uzyskał świadectwo dojrzałości.

W latach 1922 – 1933 studiował na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej, gdzie zdobył tytuł inżyniera architekta. Pracę dyplomową wykonał pod kierunkiem prof. Rudolfa Świerczyńskiego. Praktykę architektoniczną odbył w okresie od maja do września 1933 r. w biurze projektowym prof. Czesława Przybylskiego. Na przełomie lat 1933/1934 otrzymał roczne stypendium Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej na pogłębienie wiedzy za granicą, dzięki któremu zwiedził znaczną część Europy Zachodniej. Na dłużej zatrzymał się we Włoszech. Po powrocie do kraju pracował przez rok akademicki 1934/35 na Wydziale Architektury PW, jako starszy asystent prof. Franciszka Krzywdy-Polkowskiego w Katedrze Architektury Wnętrz i Krajobrazu.

W roku 1936 przeniósł się do Wilna, gdzie otrzymał posadę w Miejskim Biurze Urbanistycznym, na której pozostawał do roku 1940. Jako asystent

Stanisław Bukowski
– architekt, konserwator,
człowiek kultury
(1904 – 1979)

wybitnego polskiego architekta, prof. Romualda Gutta, zajmował się przede wszystkim architekturą przestrzeni, biorąc m.in. udział w pracach, dotyczących regulacji wileńskiego Placu Katedralnego (1936 – 1937). Uczestniczył także w pracach komisji Sądu Konkursowego, powołanego przez Wojewódzki Komitet Uczczenia Pamięci Marszałka Józefa Piłsudskiego. By oddać cześć Marszałkowi rozpoczął prace projektowe nad pomnikiem, który miał stanąć na wspomnianym placu. Wspólnie z prof. Guttem zaprojektował, w duchu umiarkowanego modernizmu, budynek Szkoły Powszechnej (1938 – 1939) przy ul. Beliny-Prażmowskiego (ob. ul. Liepkalnio), stadion sportowy (1938) oraz kilka modernistycznych budynków mieszkalnych, m.in. wille przy ulicy Dąbrowskiego 14 (ob. ul. Jaksto) i przy ulicy Kamiennej 5 (ob. ul. Akmenu) na terenie Góry Bouffałowej. Również w Wilnie rozpoczął pracę przy zabytkach. W rozpisany w roku 1937 ograniczonym konkursie na opracowanie plastyczne mauzoleum grobów

cd. na str. 22 ⇨

*Stanisław Bukowski
w czasach młodości.*

← *cd. ze str. 21*

królewskich w katedrze wileńskiej, jego projekt uzyskał pierwszą nagrodę i został zrealizowany na krótko przed wojną.

Z Wilnem Stanisław Bukowski wiązał swoją przyszłość. Tu zapoznał przyszłą żonę – Placydę Siedlecką (21 X 1907 – 18 XII 1974), absolwentkę malarstwa na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, z którą ożenił się w roku 1937. Tu też w roku 1939 małżonkowie zakupili działkę pod budowę swojego przyszłego domu, jednak wspólne plany pokrzyżowała II wojna światowa.

Trudny czas wojny

Talent i doświadczenie architekta pozwoliły jednak przetrwać ten trudny czas, przy jednoczesnym kontynuowaniu pracy zawodowej. Zaraz po wybuchu wojny, w okresie od kwietnia do grudnia 1940 r., Stanisław zatrudniony był jako pracownik kontraktowy przy robotach związanych z planowaniem i urządzaniem kurortu Kulautuva. Z tego czasu znany jest jego projekt przebudowy na kościół niewielkiej drewnianej kaplicy pw. św. Piotra (ob. kościół pw. Najświętszej Maryi Panny), wzniesionej w 1932 r. Od 1941 r. Bukowski pracował jako główny naczelnik i architekt wileńskiego oddziału Przedsiębiorstwa Projektowo-Planistycznego Litewskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej, biorąc udział

w poważnych przedsięwzięciach inżynieryjno – budowlanych, m.in. w budowie ziemnego wału regulującego ujście Wilii do Niemna w okolicach Kowna. W późniejszym okresie, razem z żoną utrzymywał się z zajęć dorywczych, jak malowanie pocztówek i szycie strojów komunijnych.

W białostockim magistracie

Na początku roku 1945 Bukowscy osiedlili się w Białymstoku. Tu Stanisław rozpoczął pracę jako jeden z trzech architektów. W ich rękach spoczywały wszystkie problemy projektowo – budowlane województwa. Jego trzydziestokilkuletnia działalność szła dwoma głównymi torami: odbudowy zabytków i twórczości projektowej.

Początkowo został zatrudniony w białostockim magistracie, gdzie wspólnie ze swoim wileńskim kolegą Leszkiem Teodozym Dąbrowskim opracował pierwszy po II wojnie, niezrealizowany plan przebudowy Białegostoku z lat 1945 – 1946. W Pracowni Konserwacji Zabytków Architektury, którą kierował w latach 1947 – 1949 i 1952 – 1958, Bukowski z niewielką grupą współpracowników sporządzał projekty zabezpieczenia, a następnie odbudowy, rekonstrukcji i konserwacji zniszczonych zabytków na terenie całego ówczesnego województwa białostockiego. Priorytetem konserwatorskim była odbudowa zespołu pałacowo-ogrodowego Branickich w Białymstoku (1946 – 1955) wraz z przywróceniem wystroju architektonicznego z połowy XVIII w. i adaptacją na Pałac Kultury Ludowej. Z uwagi na sprzeciw w sprawie zmiany przeznaczenia zabytku na potrzeby Akademii Medycznej, Bukowskiego odsunięto na 3 lata od kierownictwa odbudowy pałacu i pracy w PPKZ.

Ponadto, w ramach pracy w PPKZ projektował i nadzorował prace przy szeregu białostockich zabytków, m.in.: w Białymstoku – pałacyk gościnny przy ul. Kilińskiego 6 (projekt odbudowy, 1947 – 1952), klasztor Sióstr Miłosierdzia przy Rynku Kościuszki 5 (projekt odbudowy, 1947 – 1949), budynek Łoży Masońskiej przy ul. Kilińskiego 16 (wspólnie z L. Jaroszem projekt odbudowy z częściową rekonstrukcją, 1947 – 1952), kamienica mieszczańska przy ul. Sienkiewicza 2 (projekt odbudowy wspólnie z W.

Paszkowskim, 1946 – 1952), Zbrojownia przy Rynku Kościuszki 4 (projekt odbudowy wspólnie z Z. Filipczukiem, 1951 – 1956), komora celna przy al. Jana Pawła (projekt odbudowy, 1947 – 1949), ratusz (projekt wnętrza, 1955) oraz projekt zagospodarowania pierzei Rynku Kościuszki (wspólnie z Z. Filipczukiem, 1955).

Projekty realizowane w terenie

Nazwisko Bukowskiego związane jest także z odbudową i konserwacją zabytków w następujących miejscowościach: w Łomży – katedra (projekt konserwacji i częściowa regotycyzacja wspólnie z W. Paszkowskim i Z. Filipczukiem, 1951 – 1958), Choroszczycy – kościół (projekt odbudowy wspólnie z L. T. Dąbrowskim, 1946 – 1948), Wigrach – pokamedulski kościół klasztorny (projekt odbudowy, 1947 – 1952), Drohiczyńskie – pofranciszkański kościół klasztorny (projekt odbudowy, 1946 – 1954), Supraśl – klasztor i pałac archimandrytów (wspólnie z W. Paszkowskim i Z. Filipczukiem, 1947 – 1955), Hodyszewie – kościół (nadzór przy odbudowie, 1949 i projekt wystroju wnętrza, l. 60. XX w.), Trzciannem – kościół (projekt rozbudowy, 1948 – 1949), Raczkach – kościół (projekt konserwacji i częściowej rekonstrukcji, 1964), Goniądzu – kościół (nadzór przy odbudowie, 1945 – 1955), Krypnie – kościół (projekt odbudowy wieży, 1946), Gródku (projekt wyposażenia wnętrza, l. 60. XX w.) oraz pracami dokumentacyjnymi i inwentaryzacyjnymi wielu innych zabytków.

Drugą główną dziedziną twórczości Bukowskiego była architektura sakralna i użyteczności publicznej. W Białymstoku zrealizowano według jego projektów fasadę gmachu Zarządu Miejskiego przy ul. Branickiego 9 (1947), przebudowę drewnianej kaplicy na cmentarzu św. Rocha (l. 40. XX w.), modernistyczną świątynię w białostockiej dzielnicy Dojlidy (projekty wnętrza wspólnie z żoną, 1947 – 1955), kamienicę przy Rynku Kościuszki 22 (l. 40. XX w.), rozbudowę kaplicy przy ul. Poleskiej 42 (k. l. 40. XX w.), gmach Liceum Budowlanego przy ul. Lipowej 41 (1949 – 1953), gmach Ośrodka Wyszczolenia Pożarnictwa przy ul. Lipowej 32 (1950), odbudowę ambulatorium szpitala św.

Rocha przy ul. Piwnej 16 (ob. ul. M. Skłodowskiej-Curie 26) (1947 – 1951), socrealistyczny gmach KW PZPR, tzw. Dom Partii przy placu Uniwersyteckim (1951 – 1952) i Hotel Miejski (ob. „Cristal”) przy ul. Lipowej 3 (1951 – 1954).

Pozostałe, zrealizowane projekty poza Białymstokiem to: kościół w Chodorówce Nowej (1946 – 1952), kościół we wsi Granne (1948 – 1962), kościoły w Przytułach (1950 – 1955) i Niemyjach Nowych (1950 – 1961), dom organistowski we wsi Jałówka (I. 50. XX w.), plebania w stylu dworkowym we wsi Raczki (1959 – 1960).

Szereg planów nie doczekało się realizacji, jak np.: kaplica pomordowanych w Krasowie – Częstkach (1946), kościoły w Pogorzalkach (1946), Czarnej Białostockiej (1957), Puchałach (I. 40/50 XX w.), dom zdrowia i kultury w Chlebiotkach (1957), a także świątynie w Białymstoku – na cmentarzu św. Rocha (I. 50. XX w.) i przy ul. Wiejskiej (1962) oraz w Jeżewie Starym (I. 70. XX w.). Wiele projektów, zwłaszcza w zakresie wyposażenia i dekoracji wnętrz, Bukowski wykonywał wspólnie z żoną.

Inicjator działań kulturalnych

Stanisław Bukowski piastował odpowiedzialne stanowiska w instytucjach urbanistyczno-architektonicznych, we wspomnianej Państwowej Pracowni Konserwacji Zabytków, Centralnym Biurze Projektów Architektonicznych i Budowlanych Miastoprojekt - Wschód (1950 – 1952), Białostockim Biurze Projektów Budownictwa Ogólnego (1958 – 1970) oraz Komitecie Zakładowym Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” (1969–1974). Często wchodził w skład komisji techniczno-opiniotwórczych, m.in. był przewodniczącym Komisji Architektoniczno-Budowlanej przy Wydziale Budownictwa Prezydium WRN-u, rzeczoznawcą-doradcą do spraw urbanistyki w Dziale Budownictwa Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku oraz członkiem wielu komisji artystycznych.

Poza działalnością ściśle zawodową, zajmował się również dydaktyką.

W latach 1946 – 1952 był nauczycielem rysunku i projektowania w Liceum (później Technikum) Budowlanym w Białymstoku. Z pasją poświęcał się działalności społeczno-kulturalnej, jako współzałożyciel, członek i okresowo prezes białostockiego Towarzystwa Przyjaciół Sztuk Pięknych, członek oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków, wiceprezes białostockiego oddziału Stowarzyszenia Architektów Polskich, członek Białostockiego Towarzystwa Naukowego i Polskiego Towarzystwa Archeologicznego.

Bywał prelegentem i inicjatorem wielu działań kulturalnych. Zgromadził niezwykle bogaty zbiór książek, poświęconych historii estetyki i kultury artystycznej. Stale pogłębiał wiedzę, czytał wiele książek z bardzo różnych dziedzin, a swoje przemyślenia zaczął stopniowo opracowywać na piśmie. Pod koniec życia był autorem kilkunastu, może kilkudziesięciu szkiców popularnonaukowych, przeważnie pozostałych w maszynopisie, częściowo drukowanych (*Uzasadnienie rekonstrukcji świątyni Swentowita na wyspie Rugii*, „Z Otchłani Wieków”, 1974, nr 1; *Tajemnice sanktuariów paleolitycznych*, „Z Otchłani Wieków”, 1975, nr 1 i 2).

Za swoją działalność Bukowski był wielokrotnie nagradzany. W 1956 roku uzyskał nagrodę Komitetu Urbanistyki i Architektury za projekt odbudowy i przebudowy pałacu Branickich w Białymstoku, w 1957 zespołową nagrodę Komitetu Urbanistyki i Architektury za plan realizacyjny śródmieścia m. Białegostoku i nagrodę m. Białegostoku za odbudowę

zabytków. Został odznaczony Srebrnym Krzyżem Zasługi za całokształt działalności architektonicznej (1959), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1969) oraz odznaką honorową Zasłużonego Białostoczyczyń (1973).

Zmarł 1 marca 1979 roku. Pochowany został wraz z żoną i synem Andrzejem (1951 – 2004) na cmentarzu św. Rocha w Białymstoku. Był człowiekiem niezwykle żywotnym, uczynnym, prawym, powszechnie cenionym i szanowanym, a jednocześnie – ze względu na swą skromność – nie zabiegał o rozgłos. Wiele prac wykonywał nieodpłatnie, zwłaszcza instytucjom kościelno-charytatywnym.

W uznaniu zasług, Rada Miejska Białegostoku – na wniosek białostockiego oddziału Stowarzyszenia Architektów Polskich, uchwałą Nr XXXVIII/475/09 z dnia 23 lutego 2009 r. – nadała jednej z ulic w centrum miasta nazwę Architekta Stanisława Bukowskiego. Od 14 maja do 14 czerwca br., w białostockiej Galerii im. Sleńdzińskich prezentowana była wystawa poświęcona architektowi, przygotowana przez Izabelę Suchocką i niżej podpisanego, zaś swoistym katalogiem do niej stała się książka pt. „Życie architekturą. Życie i twórczość Stanisława Bukowskiego”, przygotowana przez piszącego te słowa, a wydana przez Studio Wydawnicze UNIKAT, z inicjatywy białostockiego oddziału Stowarzyszenia Architektów Polskich.

Sebastian Wicher
Biuro Kultury i Ochrony Zabytków
Urząd Miejski w Białymstoku.

S. Bukowski na gruzach pałacu Branickich.